

PHONG TỤC MIỆT NAM SÔNG HẬU

Nguyễn Thanh Lợi

Những tập tục liên quan đến vòng đời người ở khu vực Nam sông Hậu (hay Tây sông Hậu) được Trần Minh Thương kể lại với bạn đọc qua cuốn sách nhỏ *Phong tục miệt Nam sông Hậu* (Nxb Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh, 2020). Phần nhiều đó là những phong tục mà tác giả đã trải nghiệm trong không gian văn hóa làng quê của miền sông nước, trên bước đường điền dã, những tư liệu do những bậc cao niên kể lại, được tác giả chắt lọc lại với những đồng cảm.

Người miền Sóc Trăng, Bạc Liêu cúng đầy tháng, thôi nôi cho trẻ bằng nôi chè đơn sơ. Việc đặt đứa bé có khi gắn với địa danh nơi chúng sinh ra, như Bùi Thanh Trị (Thanh Trị là tên huyện ở Sóc Trăng), Lý Thị Bạc Liêu (tên tỉnh)... Con út có thể nhiều đứa với Út Chín, Út Mười, Út Thêm, Út Nữa, Út Chót, Út Hết...

Tác giả kể cho chúng ta nghe về chuyện cưới hỏi của người ở vùng Nam sông Hậu với chuyện coi mắt, làm mai, tục thách cưới, ở rể, vu quy, rước dâu... cho đến chuyện thú phật, có những nét giống và khác các địa phương, nhưng nhìn chung là giản lược, không cầu kỳ, coi trọng nghĩa tình.

Tục *kết ní* cũng là nét phong tục riêng của người miền này, khi người Việt và người Khmer có mối quan hệ cộng cư. Những người cùng sinh sống cạnh nhau hoặc làm ruộng rẫy gần nhau, có thể kết giao nếu cùng tuổi và hòa hợp với nhau. Họ sẽ thề sống chết có nhau trước miếu Ông Tà, cùng uống cạn chai rượu đem theo. Hai gia đình kết thân coi nhau như ruột thịt, nhận con nuôi, giúp đỡ nhau suốt đời. Khi không hợp nhau cũng có thể “xả ní”, nhưng người miền Tây ít khi làm vậy.

Ảnh hưởng từ phong tục của cư dân miền Trung, người miệt Hậu Giang có nghi thức phá quàn trong đám ma. Vị sư đóng vai người giữ quan tài, tay cầm

miếng vải màu vàng múa bài quyền trừ yêu quái, gọi là “phá quàn”. Hay đám ma ở Bạc Liêu – Cà Mau, con cháu thường đi lùi, hai tay chống ngược với đạo tỳ thể hiện sự đau đớn, khi cha mẹ về nơi chín suối. Vùng Sóc Trăng, Hậu Giang, Cà Mau người dân có tập quán chôn người chết ngay trong vườn nhà, có khi kê liên vách, sau hè, chái nhà... xuất phát từ việc ngày xưa cọp, heo rừng rất thích xác thú để dễ canh giữ. Và họ cũng muốn ngôi mộ gần gũi như thấy hình bóng của người thân của mình.

Người miền Tây thường ít có cải táng người thân như ở các vùng miền khác, nên đối với họ quan niệm “đào sâu, chôn chặt” là để cho người đã khuất “ngủ yên”. Vì vậy, dịp mở cửa mả để báo cho người chết rằng họ đã về với tổ tiên, đây cũng là lúc con cháu “thăm viếng” lại người thân vừa mất. Đó là nét đẹp của tình nhân ái, sống trọn tình trọn nghĩa của người dân miền Tây.

Cứ như vậy, bằng giọng văn bình dị, tác giả kể chuyện về các tập tục của người Nam sông Hậu gắn với vòng đời người, từ lúc sinh ra cho đến khi về với đất mẹ. Ở đó có những nét xưa và sự biến đổi ngày nay trong các tập tục, nghi lễ, nhưng trên hết là đối đãi với nhau bằng cái tình, sự khoan hòa trong cuộc sống hàng ngày để làm ra cái chất “miền Tây”. Một cuốn sách đáng đọc của một tác giả trung niên nhưng có nhiều vốn sống, hay viết về không gian văn hóa nơi chôn làng quê Tây Nam Bộ.

TRẦN MINH THƯƠNG

Phòng tục
miệt
NAM SÔNG HẬU

KHÁ XUẤT BẢN TỔNG HỢP THANH PHỐ HỒ CHÍ MINH